

HARİD FEDAI ve SİLİK SAYFALAR ADLI HATIRA KİTABI ÜZERİNE¹

HARİD FEDAI on HIS GRAYED PAGES NAMED BOOK

Dr. Öğr. Üyesi Emin ONUŞ

Girne Amerikan Üniversitesi, Beşeri Bilimler Fakültesi, Yeni Türk Edebiyatı, İskele/KKTC

Article Type : Review Article/ İnceleme Makalesi

Doi Number : <http://dx.doi.org/10.26449/sss.1135>

Reference : Onuş, E. (2018). "Harid Fedai Ve Silik Sayfalar Adlı Hatıra Kitabı Üzerine", International Social Sciences Studies Journal, 4(28): 6459-6468

ÖZ

Bir ulusun kültür ve tarihi değerlerini ortaya çıkarması, uygar toplumlar arasında olmasını sağlamakla beraber, millî kültürün var olması bakımından da önemlidir. Tarihî-edebeî eserler ise şüphesiz, bir ulusun kültürel değerlerini gün yüzüne çıkaran ve gelecek nesillere aktaran, millî kültürün temel taşlarıdır. Bu bağlamda bu vazifeyi üstlenen araştırmacı ve yazarların birer köprü olduğunu söylemek mümkündür.

Kıbrıs'ta yaptığı çalışmalarla millî kültürün gelişimine katkı sağlayan ve mihenk taşlarından biri olmayı başaran öncü isim Harid Fedai'dir. Harid Fedai öğretmen, araştırmacı, yazar ve şair oluşunun yanında, fikir ve görüşleriyle de sadece Kıbrıs'ta değil tüm Türk dünyasında kültürel anlamda iz bırakmış mefkûre adamlarından biridir. Harid Fedai, yaşamı boyunca kendisini Kıbrıs Türk Kültür ve edebiyatına adanmış, birçok kitap ve makale yayınlamıştır. Kıbrıs'ta pek çok bilinmeyen gazete, dergi ve kitap ile şair-yazarı gün ışığına çıkaran Fedai, şüphesiz Kıbrıs'ın en üretken, kültür ve edebiyat araştırmacılarından biridir.

Harid Fedai'nin eserlerinden bir tanesi de Silik Sayfalar (2009) adını taşımaktadır. Fedai'nin yıllarca belleğinde gizli kalanlar, anı-hatıra türünde patlar ve bize ulaşır. Bu eser hem edebiyat, hem de Kıbrıs'ın toplumsal tarihi bakımından son derece önemlidir. Bu çalışmada Harid Fedai ve Silik Sayfalar adlı hatıra kitabı ele alınacak ve incelenecektir.

Anahtar Kelimeler: Harid Fedai, Kıbrıs, Silik Sayfalar, Anı-Hatıra.

ABSTRACT

The revival of a nation's cultural and historical values is important being the member of the civilized countries as well as the existence of the national culture. Historical-literary works are undoubtedly the cornerstones of national culture, which exposes the cultural values of a nation and conveys it to future generations. In this sense, it is possible to state that researchers and writers who undertake this task are the bridges between past and future.

Harid Fedai as one of the pioneers and touchstone added considerable amount of contribution for the development of national culture in Cyprus. In addition to being a teacher, researcher, writer and poet, Harid Fedai is one of the idealists who scraped his name not only Cyprus but also in Turkish cultural world. Throughout his life, Harid Fedai devoted herself to Turkish Cypriot culture and literature and published many books and articles. The Fedai revealed many unknown newspapers, magazines and books and poets-writers in Cyprus, and is undoubtedly one of the most productive, cultural and literary researchers in Cyprus.

One of the works of Harid Fedai is called Grayed Pages (2009). Those who are hidden in the memory of the Fedai for many years exploded and reached to us via this book. This work is extremely important for both in terms of literature and the social history of Cyprus. In this study, Harid Fedai and his souvenir book Grayed Pages will be discussed and examined.

Key Words: Harid Fedai, Cyprus, Grayed Pages, Memory-Souvenir.

¹ Bu çalışma 3-5 Mayıs 2018 tarihleri arasında Alanya Alaattin Keykubat Üniversitesi ve Asoscongres işbirliğinde düzenlenen "IV. Uluslararası Eğitim Bilimleri Sempozyumu" adlı kongrede bildiri olarak sunulmuş ancak basılmamıştır. Söz konusu bu makale, bildirinin genişletilmiş ve yeniden gözden geçirilmiş hâlidir.

1. GİRİŞ

Kıbrıs 1571’de Osmanlı Devleti tarafından fethedilir ve Anadolu’dan yapılan iskân ile adada Türk varlığı ortaya çıkar. Adaya gelen Türkler, ana dili Türkçe ile birlikte pek çok kültürel değeri de beraberinde taşır. Tanınmış din adamlarının yanı sıra pek çok divan şairinin de adada yetiştiğini söylemek mümkündür. Kıbrıs Türk Edebiyatı ilk olarak divan şiiri etrafında teşekkül etmiştir. 1571’de Ada’nın Osmanlılar tarafından fethedilmesinden sonra Lefkoşa’da açılan Mevlevî Tekkesinin (1594), divan şiirinin gelişiminde önemli bir rolü vardır. Tasavvuf geleneği içinde değerlendirilebilecek şiirleriyle tanınan Tekke şeyhleri etkilerini, XX. yüzyılın ilk çeyreğine kadar sürdürürler.² Kıbrıs’ta XVII-XIX. yüzyıllar arasında divan şiirinin en önemli temsilcileri Âşık Kenzi³, Hândî⁴, Kıbrıs Müftüsü Hilmi Efendi⁵, Kaytaz-zâde Mehmet Nâzım⁶ gibi isimlerdir. 1730 Patrona Halil isyanının ardından Kıbrıs’a sürülen Osmanlı Devlet adamları arasında, önemli bir isim, ünlü *Paris Sefaretnâmesi*’nin yazarı 28 Mehmed Çelebi’dir. Onu 1862 yılında adaya mutasarrıf olarak atanan Ziya Paşa takip eder. 1873-1876 yılları arasında Magosa’ya sürgün olarak gönderilen bir başka önemli isim de vatan ve hürriyet şairi Nâmık Kemal’dir.⁷ Nâmık Kemal’in Kıbrıs Türkleri üzerindeki etkisi pek önemlidir. O Kıbrıs Türklerinde vatan ve hürriyet hissini uyandırır.⁸

Ada’nın 1878’de İngiltere’ye kiralananmasından 1974 Barış Harekâtı evresine kadar Kıbrıs’a pek çok aydının yolu düşmüştür. Bu isimler arasında ilk akla gelen, hiciv-taşlamalarıyla tanınan ünlü Şair Eşref’tir. Kâzım Nami Duru, İsmail Hikmet Ertaylan, Rıza Tevfik Bölükbaşı da İngiliz döneminde Kıbrıs’a gelen ve öğretmenlik yapan isimler olarak karşımıza çıkar. 1950’lerde başlayan EOKA tedhiş hareketleri ile Kıbrıs adasında sıkıntılı günler başlar ve Kıbrıs konusu farklı bir boyut kazanır. Kıbrıs Türkleri İngiliz-Rum kısıpacı altında kalmış ve 1974 Barış Harekâtına kadar adadaki varlığını koruma adına kahramanca direnmiştir.

1950’li yıllarda adaya ziyarete gelen ve Anavatana dönüşlerinde yayınladıkları eserlerle Türkiye’de, Kıbrıs kamuoyunu oluşturan öncü isimlerin başında Hasene Ilgaz, Namık Görgünay, Şemsi Belli gibi isimler gelir. Adaya öğretmen olarak gelen, Türk edebiyatının ünlü şair-yazarları olarak bilinen ve Kıbrıs davası ile yakından ilgilenen, eserler de üreten iki önemli isim İbrahim Zeki Burdurlu⁹ ve Arif Nihat Asya’dır.¹⁰ Bu isimler Kıbrıs Türk Varoluş Mücadelesini eserleriyle desteklemiş, bir nevi Kıbrıs Türkü’nün öncüsü, sözcüsü olmuşlardır.

Kıbrıs’ın 1878’de İngiltere’ye kiralananması ile adada başlayan olumsuz sosyal-siyasî ortamlar, doğal olarak Kıbrıs’ta yaşayan pek çok aydını da etkilemiştir. Kıbrıs Türk basınının doğuşunu Rumların adada başlattığı ENOSİS kampanyalarına bağlamak mümkündür. Kıbrıs’ta Rumlar Enosis amaçlarını gerçekleştirmek adına çeşitli gazeteler çıkarırken, Kıbrıs Türkleri de adadaki Türk kimliğini korumak, millî varlığını yaşatmak için onlara karşı mücadele verir ve gazeteciliğe adım atarlar.¹¹ Bu dönemde adadaki Jöntürk hareketleri de önemli bir yer tutar. Kıbrıs’ta 1890’lardan itibaren başlayan gazetecilikle birlikte özellikle Jöntürk yanlısı birçok aydının, adada uyandırdığı “hürriyet fikri, direnme ve Türklük” duygularının önemli bir yeri

² K.T. Eğitim Vakfı Yayınları, *Kıbrıs Türk Edebiyatı II*, 6. baskı, Kristal Reklam Matbaacılık, İstanbul, 2012, s.16.

³ Âşık Kenzi için bkz: Harid Fedai, *Kıbrıslı Âşık Kenzî Divanı I-II-III*, KKTC Mili Eğitim ve Kültür Bakanlığı Yayınları, Lefkoşa, c.I (1989), c.II-III (1993).

⁴ Divan şairi Handî hakkında yapılmış bir çalışma için bkz: Harid Fedai, *Handî Divânı*, Özyurt Matbaası, Ankara, 2013.

⁵ Hilmi Efendi hakkında yapılmış bir çalışma için bkz: Harid Fedai, *Kıbrıs Müftüsü Hilmi Efendi - Şiirler*, İlaveli 2. baskı, Ateş Matbaası, Lefkoşa, 2000.

⁶ Harid Fedai-Bekir Azgın, *Kaytaz-zâde Nâzım Efendi Ruh-ı Mecruh - Şiirler*, KKTC Milli Eğitim ve Kültür Bakanlığı Yayınları, Boyut Matbaacılık, İstanbul, 1993.

⁷ Türkiye’den Kıbrıs’a gelen ve iz bırakan devlet ve kültür adamları hakkında yapılmış önemli bir çalışma için bkz: Oğuz Karakartal, *Kıbrıs’ta Türkiye Kültür Adamları ve Eserleri (1873-1974)*, Doğan Egmont Yayıncılık, İstanbul, 2010.

⁸ Hüseyin Ezilmez, “Nâmık Kemal’in Öğrencisi Kıbrıslı Hasan Nefî ve Felâket Adlı Oyunu”, Kıbatek, *Edebiyatta Kıbrıs ve Bahar Sempozyumu*, 20-24 Mart 2013 KKTC, (Haz: Metin Turan-Kafiye Yinanç), Başkent Klîşe ve Matbaacılık Ltd. Şti., Ankara, 2013, s.107-118.

⁹ İbrahim Zeki Burdurlu Kıbrıs hakkında *Lefkoşe* (1953), *Minnacık Ada* (1954), *Günaydın Yavru Kıbrıs* (1959) ve *Açmıyor mu Kıbrıs’ının Gülleri* (1968) adlı dört şiir kitabı yayınlamıştır. Kıbrıs Türk Varoluş Mücadelesine dayalı, savaş edebiyatı içerisinde değerlendirilebilecek ilk roman da İbrahim Zeki Burdurlu’ya aittir. Bu roman Kıbrıs’ta çıkan *Bozkurt* gazetesinde tefrika olarak yayımlanmıştır ve *Kıbrıs’taki Filiz* (1962) adını taşımaktadır. Türkiye’ye döndükten sonra yazdığı ve Kıbrıs’ta yayımlanan bir gazeteye tefrika edilmesi için gönderdiği bir başka roman ise *Şehitlerin Ali* (1967)’dir. Bu romanlar hakkında bilgi için bkz: Suna Atun, *Kıbrıs Türk Romanı Örnekleme Tarihiçe*, Mağusa Tarihini Araştırma ve Yazın Vakfı Yayını: 40, Ankara, 2011, s.155-157. Ayrıca İbrahim Zeki Burdurlu hakkında yapılmış önemli bir çalışma için bkz: Suna Atun, “Kıbrıs Türk Edebiyatı’nda İbrahim Zeki Burdurlu”, *Kıbrıs Türk Kültürü Üzerine Belgeler-Bildiriler 1*, Samtay Vakfı Yayınları 31, Lefkoşa 2008, s.341-358.

¹⁰ Türk edebiyatının tanınmış şairlerinden olan Arif Nihat Asya Kıbrıs’ta öğretmenlik yaptığı 1959-1961 yılları arasında pek çok öğrencisine şiir yazmayı sevdirmiş ve onlar üzerinde etkili olmuştur. Kıbrıs meselesine karşı da duyarlı olan Arif Nihat Asya Kıbrıs Türklerinin bağımsızlık mücadelesine destek verir. 1964 yılında *Kıbrıs Rubailer* adlı şiir kitabı da bunun bir ürünüdür. Asya’nın nesir kitaplarında da Kıbrıs ile ilgili bazı yazıları görmek mümkündür. Arif Nihat Asya hakkında yapılmış bazı çalışmalar için bkz: Ersin Özarslan, *Şiirden Coğrafyaya Arif Nihat Asya’nın Şiirinde Mekân Endişesi*, Ötügen Neşriyat, İstanbul, 2010; Saadettin Yıldız, *Arif Nihat Asya*, Kaynak Yayınları, İzmir, 2006; Saadettin Yıldız, “Arif Nihat Asya ve Bayrak”, *Kümbet Dergisi*, Yıl: 9, S: 35, Ocak-Şubat-Mart, 2015, s. 17-23.

¹¹ Cemalettin Ünlü, *Kıbrıs’ta Basın Olayı (1878-1981)*, Ankara Basın-Yayın Genel Müdürlüğü Yayınları, Ankara, 1984, s.13.

olduğunu söylemek de yanlış olmaz. Onların yaktığı bu ateşle Kıbrıs Türkleri sonraları, Kurtuluş Savaşı'nı maddî ve manevî desteklemiş, Atatürk'ün devrimlerini kabullenmiş, 1955'lerde başlayan EOKA saldırılarından, 1974 Barış Harekâtına kadar yaklaşık yirmi yıl adada varlığını korumak, Türklüğü yaşatmak için direnmiştir. Hülâsa Kıbrıs Türk Basını bir mücadele basını olarak doğar ve öyle gelişir.

Bu bağlamda karşımıza çıkan önemli bir Kıbrıs Türk aydını Ahmed Tefvik Efendi'dir. Koyu bir jöntürk olan Tefvik Efendi çıkardığı *Kokonoz*, *Akbaba* ve *Mir'ât-ı Zaman* gazetelerinde yazdığı yazı ve edebî ürünlerle Kıbrıs Türk yazınının gelişiminde önemli bir rol oynayan öncü aydınlardan biridir. Ahmed Tefvik Efendi'nin gazetelerde neşrettiği yazı ve edebî ürünlerinde Nâmık Kemâl'in etkilerini görmek de pek mümkündür.¹² Bir başka jöntürk yanlısı Doktor Hafız Cemal (Lokman Hekim)'in¹³ de Kıbrıs Türk kültüründe önemli bir yeri vardır. O çıkardığı gazete, açtığı okul ve yayınladığı eserlerle tıpkı Ahmed Tefvik Efendi gibi Kıbrıs'ın kültürel bağlamda gelişimini etkileyen önemli bir Kıbrıs Türk aydınıdır. 1930'lu yıllarda karşımıza çıkan ve bir jöntürk olan Avukat Cengiz-zade Rifat nam-ı diğer Con Rifat'ı unutmamak gerekir.¹⁴ O çıkardığı *Masum Millet* gazetesi ile İngilizlere karşı ilk direnişi başlatan Kıbrıs Türk aydınıdır.

Kıbrıs'ta 1950'lerden itibaren ön plâna çıkan önemli bir isim ise Özker Yaşın'dır. Özker Yaşın Kıbrıs Türk Varoluş Mücadelesini yakından takip etmiş, mücahitlik yapmış ve onlarca kitap yayınlamıştır.¹⁵

Kıbrıs'tan Türkiye'ye giderek kültür, sanat, edebiyat ve siyaset alanında hizmet veren önemli isimler de mevcuttur. Vamık Volkan, Alparslan Türkeş, Hakkı Atun, Özker Yaşın bunlardan bazılarıdır. Bu bağlamda denilebilir ki Türkiye ve Kıbrıs'ta kültür, edebiyat, siyaset ilişkileri Ada'nın 1571'de fethedilmesinden itibaren başlamış ve yüzyıllar boyu iç içe gelişmiştir.

İşte tam da burada Kıbrıs Türk kültür ve edebiyatının ulu çınarı Harid Fedai'den söz etmek yerinde olacaktır. Ada'ya Anadolu'dan gelen Osmanlı-Türk aydınları ve adada bulunan Kıbrıs'ın yerli aydınlarının yanında onun da çok önemli bir yeri olduğunu söylemek hiç de yanlış olmaz. O ilk gençlik yıllarından itibaren ömrünü Kıbrıs'a adamıştır. O yaptığı inceleme ve araştırmaları ile Kıbrıs Türk kültür ve edebiyatının şekillenmesinde önemli bir köprü vazifesi görmüş, Kıbrıs Türk kültür ve edebiyatının uluslararası alanda tanınmasına öncü olmuştur.

2. KAVRAMSAL ÇERÇEVE

2.1. Çalışmanın Amacı

Bu çalışmanın amacı Anavatan Türkiye'den Kıbrıs'a gelerek iz bırakan bazı devlet, kültür ve edebiyat adamlarının, Kıbrıs Türk kültür ve edebiyatında uyandırdığı etki üzerinden yola çıkarak, Harid Fedai'nin Kıbrıs Türk kültür ve edebiyatı ile Türk dünyasındaki yerini, önemini vurgulamak ve *Silik Sayfalar* adlı eserinin Kıbrıs millî kültüründeki yerini incelemektir.

2.2. Çalışmanın Yöntemi

Bu çalışmada araştırma yöntemi olarak nitel araştırma yöntemi uygulanmıştır.

2.3. Çalışmanın Örnekleme

Çalışmada betimsel analiz yöntemi kullanılmıştır. Bu çalışmada Harid Fedai'nin *Silik Sayfalar* adlı anı-hatıra kitabı incelenmiş, Onun anılarının Kıbrıs Türk millî kültüründeki önemi bazı temalara göre irdelenmeye çalışılmıştır.

¹² Ahmed Tefvik hakkında yapılmış bazı çalışmalar için bkz: Harid Fedai, *Kıbrıs Türk Kültürü Bildiriler I*, Özyurt Matbaası, Ankara, 2002; Emin Onuş, "Kıbrıs'ta Bir Jöntürk: Ahmed Tefvik Efendi ve Şiirlerinde II. Meşrutiyet", *Turkish Studies*, 2015, s.1723-1742; Emin Onuş, *Ahmed Tefvik Efendi'nin Tesalya Savaşı ile İlgili Yazıları ve Şiirleri*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Doğu Akdeniz Üniversitesi, 2012.

¹³ Lokman Hekim Kıbrıs'ta önemli bir Jöntürk sempati-zanı-tarafarı olarak bilinmektedir. Lokman Hekim ve Jöntürklüğü hakkında önemli bir bilgi için bkz: Oğuz Karakartal, "İtihat ve Terakki'nin Kıbrıs'a Yansıması: Çok Yönlü Bir Jöntürk-Dr. Hafız Cemal (Lokman Hekim)", *Birinci Dünya Savaşı'nın Yüzüncü Yılında Meşrutiyet'ten Cumhuriyet'e Vatan Savunması*, Mattek Matbaacılık. (Yay. Haz: Koleksiyoncular Derneği), Ankara, 2015, s.84-91.

¹⁴ Con Rifat ve çıkardığı *Masum Millet* gazetesi hakkında yapılmış bir çalışma için bkz: Harid Fedai, *Kıbrıs'ta Masum Millet Olayı*, KKTC Turizm ve Kültür Bakanlığı Yayınları, İstanbul, 1986.

¹⁵ Özker Yaşın'ın kimi eserleri Makarios tarafından adada okutulması yasaklanmıştır. Özker Yaşın'ın, *Kanlı Kıbrıs* adlı kitabındaki şiirlerinin Bayrak Radyosunda okunduğu için polisler tarafından tutuklandığı şöyle ifade edilir: "Kanlı Kıbrıs kitabı Türkiye'de basıldıktan ancak altı ay sonra yine kaçak yoldan Kıbrıs'a sokulabildi. Bu kitaptaki şiirleri Bayrak Radyosu'nda okuduğu için, Özker Yaşın Rum polisleri tarafından Lefkoşa Uluslararası Hava Limanında tutuklandı. Bir süre tutuklu kaldı. (Özker Yaşın, *Kıbrıs Benim Vatanım*, Başaran Matbaası, İstanbul, 1986, s.158) Özker Yaşın, *Oğlum Savaş'a Mektuplar - Bir Şahlanışın Destanı* adlı eserini de radyoda okuduğunu söyler ve yaşadığı günlerin etkisinde kaldığını şöyle dile getirir: "Oğlum Savaş'a Mektuplar, Kıbrıs Türk Mücahitlerinin Sesi Bayrak radyosunda, süreli bir programa ad oldu. Günlerce kitabı meydana getiren parçaları Bayrak Radyosunda belli bir saatte okudum. (...) Olayların çoğunu yaşadım ve o günlerin ruh durumu içinde yazdım." (Özker Yaşın, *Oğlum Savaş'a Mektuplar - Bir Şahlanışın Destanı*, Çevre Yayınları: 6, İstanbul, 1965, s.11-12.)

3. BULGULAR

3.1. Ahmed Harid Fedai Kimdir?

Harid Fedai 12 Ekim 1930 yılında Lefke’de doğar. Lefkoşa Lisesi’ni bitirdikten sonra Ankara Gazi Eğitim Enstitüsü Edebiyat Bölümü ve İstanbul Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı bölümünden mezun oldu. Ahmed Hamdi Tanpınar, Mustafa Nihat Özön ve Ali Nihat Tarlan gibi pek çok değerli akademisyenden ders aldı. Bu isimler şüphesiz onun sanat, kültür ve edebiyat tarihi anlayışını etkilemiştir.

Harid Fedai özellikle Kıbrıs Türk kültür ve edebiyatı üzerine yayınladığı onlarca kitap ve makalesi ile bir devre damgasını vurmuş, âdetâ Kıbrıs’ın Mehmet Fuat Köprülüsü olmuştur. Fedai, başta Türkiye olmak üzere, Avrupa ve Balkanlarda da birçok sempozyum ve konferansa katılmıştır. O ömrünü âdetâ Kıbrıs Türk kültür ve edebiyatına adanmış, yaptığı bilimsel çalışmaları ile uluslararası alanda yılmadan Kıbrıs’ı tanıtmaya öncü olmuş, kendisi de bu vesileyle Türk dünyasında yakından tanınmıştır. Harid Fedai, Türk edebiyatı araştırmacılarının eserlerinde de yer almıştır.¹⁶ Harid Fedai 13 Ekim 2017 günü hayata veda etmiştir.

Harid Fedai araştırmacılığının yanında Kıbrıs’ta şairliği ile de bilinmektedir. Onun şiirleri daha çok geleneğin bir devamı olan hiciv türünde kaleme alınmıştır. Harid Fedai’nin, şiirlerinde hicve ağırlık vermesinin ve etkilenmesinin sebebini onun, eski kültüre ve geleneğe olan merakına bağlamak mümkündür. O, Kıbrıs Türk kültür ve edebiyatı üzerine yaptığı araştırmalarda, eski basınıımızdan Kıbrıs’ın ilk mizah gazeteleri olan *Kokonoz* ve *Akbaba*’yı ardından *Davul* gibi mizah gazetelerini ortaya çıkarmıştır. Fedai ayrıca, Kıbrıslı Âşık Kenzî, Ahmed Tevfik Efendi, Kayta-zâde Mehmet Nazım, Müsevvid-zâde Osman Cemal Efendi gibi daha nice ismi, Kıbrıs Türk edebiyatında ilk defa tanıtan kişi olmayı başarmıştır. Şüphesiz, Harid Fedai’nin pek çok mizah gazetesi ile hiciv-taşlama şairlerini yakından tanıması ve haşır-neşir olması, onun şiir dünyasına etki eden faktörlerden biri olmuştur. Harid Fedai’nin şiir dünyasına etki eden Kıbrıs Türk şairleri arasında Müftü Hilmi Efendi, Âşık Kenzî, Kayta-zâde Mehmet Nâzım ve Ahmed Tevfik Efendi gibi isimler gelir. Hiciv şairlerinden en çok etkilendiği isim ise Ahmed Tevfik Efendi’dir demek yanlış olmaz. Nitekim onun, *Koza* adlı şiir kitabında kaleme aldığı “Bir Gece, Bir Masada” adlı şiirinde yukarıda bahsettiğimiz Kıbrıs Türk şairlerine temas etmesi söylediklerimizi doğrulamaktadır:

“Bahar şenliği’nde biz de vardık DAÜ’nün

Eskileri anlatıp durduk.

Kıpır kıpır, dört endi gençler dinlerken,

Küçücük salonunda Tower Bar’ın

Eski ustaları şiirimizin, geçit resminde:

Müftü Hilmi, Kenzî, Kayta-zâde Nâzım,

Tevfik Efendi üstadımız: mizahta, yergide.”¹⁷

Harid Fedai, Ahmet Peykân takma adıyla yerel basında birçok hiciv şiiri kaleme almıştır. Harid Fedai’nin ilk adı Ahmet, ikinci adı ise Harid’dir. O hiciv şiirlerinde ilk ismi olan Ahmet’i tercih eder. Ahmet’in yanına da batıcı, sivri demir, sivri uç, ok anlamındaki Peykân mahlasını ekler. Ahmet adı ile Peykân mahlasını birleştirdiğimizde onu, batıcı-iğneleyici, sivri ok, okçu Ahmet şeklinde yorumlamak mümkündür. Harid Fedai’nin hiciv şiirleri henüz kitaplaşmış değildir. Hiciv-taşlama şiirlerinin bir kısmı araştırmacı yazar Suna Atun tarafından toplanmış ve yayımlanmıştır. Harid Fedai’nin bu hicviyeleri daha çok siyaset üzerinedir. Harid Fedai’nin ilk ve tek yayımlanmış şiir kitabı olan *Koza* (1997)’da az da olsa hiciv şiirlerine rastlamak mümkündür. Harid Fedai’nin hiciv şiirlerinde mizahî bir anlatımın da hâkim olduğunu görmekteyiz.¹⁸

¹⁶ Harid Fedai bibliyografyası hakkında kapsamlı bilgi için bkz: Orhan Kemal Tavukçu, *Harid Fedai Armağanı*, Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi Yayınları, Rize, 2013, 461s; Murat Yalçın, “Harid Fedai”, *Tanzimat’tan Bugüne Edebiyatçılar Ansiklopedisi*, 3. Baskı, C.1, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul, 2010, s.431; Tuncer Gülensoy, “Harid Fedai”, *Türkiye Türkologları ve Türk Diline Emek Verenler 1 (1800-1950: Türkolojinin 150 Yılı)*, Akçağ Yayınları, Ankara, 2012, s.369-372.

¹⁷ Harid Fedai, *Koza*, Abo Basım, İstanbul, 1997, s.45.

¹⁸ Emin Onuş, “Geleneksel Hiciv Sanatı ve Harid Fedai”, *III. Uluslararası Kıbatak Kıbrıs Türk Edebiyatı ve Edebiyatçıları Sempozyumu Bildirileri*, (Haz: İsmail Bozkurt, Nihal Ağan Solak ve Hüseyin Ezilmmez), Kıbrıs Türk Edebiyatı Araştırma ve Tanıtma Projesi Yayını, Lefkoşa, 2018, s.241-253.

Harid Fedai'nin *Silik Sayfalar* adlı hatıra kitabını dört başlık altında ele almak mümkündür.

3.2. Kıbrıs'ta Savaş Yılları ve Harid Fedai

Ahmed Harid Fedai daha çocukluk yıllarında tarihte dünyanın en kanlı savaşı olan II. Dünya Savaşı'nı görmüştür. Bu büyük savaşın onca olumsuz etkisine rağmen Harid Fedai'nin olumlu yönde etkilendiğini söylemek hiç de yanlış olmaz. O hatıralarını anlatırken, hayranlık duyduğu Türkiye ve Kıbrıs'taki aydınlara temas eder. Bu aydınlara savaş yıllarındaki gayretleri, onun çocukluk dönemine büyük bir etki yapar ve tüm yaşananları da âdeta örnek alır.

O İngiliz idaresi altında Kıbrıs'taki zor şartları ve II. Dünya Savaşı'nı "İkinci Dünya Savaşı'nın Kıbrıs'a Yansımaları, Ortaokul ve Lise Yılları" başlıklı yazısı ile aktarır. Yazıda Türkiye ile temasların kesildiğine ve o dönemdeki aydınlara önemine dikkat çeker:

*"İlkokula başladıktan bir yıl sonra kendimizi İkinci Dünya Savaşı'nın (1939-1945) ortasında bulduk. Savaş yüzünden Türkiye ile temaslar kesilmişti. Zaten 1931 isyanı ile yüzünden sıkıyönetim uygulanmış, kitap getirme yasağı konmuştu. Bin bereket versin ki İsmail Hikmet Bey (sonradan Ordinaryüs Prof. İsmail Hikmet Ertaylan) 1933 yılında Lise'ye müdür olarak gelecek ve İngiliz Maarif Müdürü'nü ikna ederek 6 sınıflı ilkokullar için alfabe ve kıraat (okuma) kitapları yazacak; o güzelim kitaplarla Ada'da ana dil sevgisinin sürüp gitmesinde başlıca âmil olacaktı. İlkokulda müdürümüz Mağusa Kazası'na bağlı Kufez (Çamlıca) köyünden Halil Fikret Bey idi. Beşinci sınıfa geldiğimizde ise O'nun yerine "Kıbrıs'ın Gökalp'i" diye bilinen Turgut Sarıca atanmıştı. Sınıfta her vesile ile İstiklâl Savaşı'ndan söz açar, pes perdeden "Ankara'nın Taşına Bak" Türküsü'nü okurdu. Talât Yurdakul Bey ise güzel tumturaklı cümleler söyleyebilen, hitabet kabiliyeti yüksek bir öğretmen idi. O da bize milli şiirler okur, duygularımızı harekete geçirirdi. Bu koşullarda kendimi yokladığım zaman içinde şiir sevgisinin uyanmaya başladığını hissederdim."*¹⁹

Fedai "Bütün Sınıfa Bir Tek Kitap" başlıklı yazıda da II. Dünya Savaşı yıllarında eğitimde çekilen zorluklara ve yine Anavatan Türkiye'den gelen öğretmenlerin etkisine vurgu yapar:

"Sene 1947. Savaş gerçi 1945'te bitmiş, ama henüz Türkiye'den kitap akımı başlamamıştı. Savaş yüzünden öğretmenler de gelememişlerdi. Bu şartlar altında, öğretmenlerimiz, sahaları olmadığı halde, başka dersleri de vermek durumunda kalmışlardı. Ama, bizi Olgunluk İmtihanına kim hazırlayacaktı? Bunu düşündükçe moralimiz bozuluyor, bir çare bulamamanın üzüntüsünü yaşıyorduk.

Nihayet 1948 yılının sonbaharında savaş sonrası ilk öğretmen kafilesi gelmiş; matematik öğretmeni Burhan Tincer, fizik ve kimya öğretmeni Avni Yakalıoğlu ve edebiyat öğretmeni Naim Buluç Beyler; ooohhh ne güzel! Avni Bey emekli olduktan sonra buraya gönderilmiş. Konuşması esprilerle dolu bir İstanbul Efendisi. Burhan Bey mesleğinde gayet ciddi ve titiz. Naim Bey ise bizleri sınava hazırlayacak. Geleceğimiz, bir bakıma onun elinde. Edebiyat tarihi kitabımız var mı, diye sordu. Ne gezer! Bunun üzerine Türkiye'den vakit kaybetmeksizin Mustafa Nihat Özön'ün Son Asır Türk Edebiyatı Tarihi'ni getirtti. Bütün sınıfa bir tek kitap..." (s.6).

Kıbrıs'ta 1955'te başlayan EOKA tedhiş hareketleri ile 1974 Barış Harekâtına kadar süren yaklaşık yirmi yıllık süreçte, mücahitlik yapmıştır. Liseyi bitirdikten sonra öğretmenlik ve yurt müdürlüğü görevlerinde bulunmuştur. O İngiliz baskısı, EOKA Rum Tedhiş Hareketleri ve Birleşmiş Milletlerin tutumunu da çoğu zaman yerer.

Harid Fedai anılarında, Kıbrıs'ta Rumlar tarafından yapılan tedhiş hareketlerine de yer vermektedir. 1963 yılında Binbaşı Nihat İlhan'ın eşi ve üç çocuğunun banyo küvetinde öldürülüşüne şöyle temas eder:

"Dr. Nihat İlhan Bey'in evine çok yakın ve nasıl olmuşsa Rumların girmedikleri bir evde oturan emekli öğretmen Orhan Seyfi Arı'dan olup bitenleri birkaç gün sonra öğrenip tüylerim ürpercekti. Küvette üç çocuğu ile onların üzerlerine kapanmış bir anne!... yapılan kıyıcılığa yürek dayanır gibi değildi..." (s.92).

Harid Fedai anılarında savaş yıllarındaki çalışma hayatı ile ilgili birçok bilgiye yer vermektedir. İş hayatına önce Lefke Maden Şirketinde çalışarak başlar. Daha sonra yurt müdürlüğü, öğretmenlik, Kıbrıs Radyo

¹⁹ Yazardan bundan sonra yapılacak olan alıntılar aynı baskıya aittir. Harid Fedai, *Silik Sayfalar*, (Haz.: Amber Ekel Avcıl), Sivil Savunma Teşkilat Başkanlığı Yayını: 3, Lefkoşa, 2009, s.3-4.

Yayın Korporasyonunda müdür muaviniği yardımcılığı, Lefke Sancak Radyosu ve Bayrak Radyosu ve Televizyon Kurumunda müdürlük gibi görevlerde bulunur.

Harid Fedai'nin savaş yıllarındaki iş hayatında öğretmenlikte olduğu gibi Kıbrıs radyolarındaki hizmetleri de pek önemlidir. Kıbrıs'ta verilen Varoluş Mücadelesi ve özgürlük yılları içerisinde, Harid Fedai'nin Kıbrıs radyolarının başında olması, Kıbrıs Türk toplumu için büyük bir şans olmuştur demek hiç de yanlış olmaz. Onun Ankara ve İstanbul'da eğitim alması, Türk edebiyatının en tanınmış akademisyenlerinden, Türkologlarından aldığı terbiye ve eğitim, çocukluk yıllarından beri Kıbrıs'a ve doğup büyüdüğü Lefke'ye olan bağlılığı ve duyarlılığı, hülâsa millî duyguları ile bilinçli hareket etmesi Kıbrıs radyoculuğunun gelişiminde ve varoluş günlerinde çok etkili olmuştur. 1960 yılında İngiliz egemenliği sona ermiş Kıbrıs Cumhuriyeti kurulmuştur. Harid Fedai ilk önce Kıbrıs Radyo Yayın Korporasyonu müdür muaviniği yardımcılığına getirilir daha sonra da Lefke Sancak Radyosu'nda, ardından da Bayrak Radyosu'nda görev alır. Harid Fedai'nin bu kurumlarda yaptığı görevler Kıbrıs'ta zorlu savaş yıllarının yaşandığı yıllarda ve onun verdiği bireysel mücadeleler kapsamında değerlendirmek mümkündür.

Harid Fedai Lefke Sancak Radyosu'nun yönetimine geçtiğinde bunu kutsal bir vazife olarak görür. Anılarında bu duruma şöyle temas eder:

“Lefke... doğduğum yer... Güçlü bir savunma merkezi... ve dirayetini kısa bir süre sonra anlayıp gücünü teslim edeceğim Sancaktar Orhan Bey. Verilecek her görev bizce kutsaldı artık.... Hal hatır sormalardan sonra ilk duyduğum haber Lefke'de bir radyonun kurulmuş olması idi. Radyoyu Sanat Okulu'nda iki öğretmen kurmuşlar. Birisi, Turgut Özal'ın teyze oğlu Şakir Yücel ve onun eski bir öğrencisi Nazif Beyler. 07 Ocak'ta yayına başlayan radyoyu 15 Ocak'ta bana teslim ettiler. Artık bu kuruluşun müdürlüğünü ben yürütmekle yükümlü idim. Radyo, okulun bir odasında yayın yapacaktı.” (s.96-97).

Harid Fedai için Bayrak Radyosu günleri de zorlu geçer. Kıbrıs Türklerinin sesi kulağı olan propaganda aracı Bayrak Radyosunun gelişiminde ve yayınlarında büyük katkıları olmuştur. Bayrak Radyosu'nun yeri önceleri Postane binasının üst katındadır. 1974 Barış Harekâtı esnasında Radyoda çalıştıkları sırada postane binasına atılan havan mermisinden söz eden Fedai, şans eseri kurtulduklarını şöyle anlatır:

“1974 Barış Harekâtı bizi bu şartlarda buldu. Ve günlerden bir gün yoğun makineli tüfek atışları arasında bir gürültüdür kopuverdi. Sonradan öğrenecektik ki 105'lik bir havan mermisi Postahane'nin tavanını delmiş ve katlardan geçerek depoda karar kılmıştı. Patlamaması bizler için büyük bir şans olmuştur. Çok geçmeden uzmanlar gelip onu zararsız hale getirmişler ve alıp götürmüşlerdi.” (s.116).

Fedai 1976 yılının sonlarında Televizyonun kuruluş sürecinde de önemli bir rol oynamıştır.

3.3. Türkiye ve Kıbrıs'taki Eğitim-Öğretim Yılları

Harid Fedai Gazi Enstitüsü'nü bitirdikten sonra İstanbul Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı bölümüne kaydolar. Ankara'da Mustafa Nihat Özön, İstanbul'da ise Ahmed Hamdi Tanpınar, Ali Nihat Tarlan, Ahmet Caferoğlu, Reşid Rahmeti Arat, Mehmet Kaplan gibi Türk edebiyatının ünlü akademisyen ve edebiyatçılarından yakından tanır, onlardan eğitim alır. Kıbrıs'ta ise İsmail Hikmet Ertaylan, Arif Nihat Asya, İbrahim Zeki Burdurlu gibi önemli isimlerle ahablık kurar. Tüm bu saydığımız isimler şüphesiz Harid Fedai'nin kültür ve edebiyat araştırmacısı olmasında önemli bir rol oynamıştır.

Fedai Mustafa Nihat Özön'den şöyle bahseder:

“Mustafa Nihat Özön'ün öğrencisi olmak cidden büyük bir talihtir. Ondan çok şeyler öğrendim ve daha sonra İstanbul'daki Fakülte öğrenciliğimde onların yararlarını gördüm.” (s.17-18).

Ahmed Harid Fedai İstanbul Üniversitesi'nde ders aldığı hocası Ahmet Hamdi Tanpınar ile geçen bazı anılarını ise şöyle aktarır:

“Tanpınar Hoca'nın derslerinden çok, sohbetlerine bayılıyorduk. Bir vesile bulup konuşmaya başlar ve biz öğrenciler onu dinlerken zamanın nasıl geçtiğini bilmezdik.” (s.67)

O Türkiye'den Kıbrıs'a gelen aydınlara, öğretmenlere de anılarında yer verir. Fedai'nin anılarında onların ne denli önemli bir yerinin olduğunu görmekteyiz.

Harid Fedai Gazi Eğitim Enstitüsü'ne gitmek için girdikleri sınavı anlatır ve İbrahim Zeki Burdurlu'ya şöyle temas eder:

“Sınav, Lise'nin ek binasında düzenlendi. Öğretmen olarak da karşımızda İbrahim Zeki Burdurlu'yu bulduk. Türkiye'den Kıbrıs'a öğretmen olarak atanan Burdurlu Lefke, Lefkoşa ve Mağusa'da unutulmaz hizmetlerde bulunacaktı. Hatırası önünde saygıyla eğilirim.” (s.16).

O 1960 yılında Kıbrıs Cumhuriyeti yıllarını anlatırken, aynı okulda çalıştığı Arif Nihat Asya'nın Kıbrıs Türkleri için bir kazanım olduğundan söz eder.

“Arif Nihat Asya'nın o yıllarda Erkek Lisesi'ne öğretmen atanması da Kıbrıslılar için, her bakımdan büyük bir kazanımdı. Öğretmen olan eşi hanımefendi ile birlikte gelmişlerdi. Teneffüslerde buluşur, görüşürdük. Bir sigara yakar, tatlı tatlı anlatmaya başlardı.” (Fedai, s.83-84)

Fedai anılarında Arif Nihat Asya'nın “Fal” adlı şiirine de vurgu yapar ve bu şiirin âdeta 1974 Barış Harekâtının habercisi olduğunu söyler:

“Bir gün sana bir falcı gelip ikbal açar
Bahtında, bakar ki, mutluluk dal dal açar
“Gam çekme” der “üç vakte kadar koynunda
Ey Yavru Vatan, bütün çiçekler al açar!” (s.86)

Fedai ayrıca Arif Nihat Asya'nın şehit şairimiz Süleyman Uluçamgil ile olan ilgisine de temas eder:

“Okul avlusunda onu ararken, yanında çoğu zaman bir öğrencinin durduğunu görürdüm. Bu çocuğun Süleyman Uluçamgil olduğunu sonradan öğrenecektim. Yanlarına yaklaştığım zaman beni görmeden konuşmalarını sürdürürlerdi. Hoca, hemen her seferinde, ceketinin sol üst cebine elini sokar ve ona bir sigara uzatırdı. Gelişlerim hoca öğrenci görüşmelerinin yarıda kalmasına vesile olurdu. O günlerde öğrencilerin sigara içmesi hem yasak, hem de çok ayıptı. Süleyman'ı hocasının göremeyeceği bir yere çekerek ihtarı basmış ve bir daha hocasından sigara almasını yasaklamışım. Hoca ile sohbetler sonucu dostluğumuz ilerleyince, Süleyman'a sigara vermemesini yumuşak bir dille anlatmış, o da bu hareketin yanlış olduğunun bilincinde, bir daha yapmayacağına söz vermişti. (...)

Çok sevdiği öğrencisi Süleyman Uluçamgil'e gelince: Onun güçlü bir şair olacağına inanıyordu ve yetişmesi için ona gerekli yolları göstermiş, dersleri vermişti. Nitekim, genç yaşına rağmen Süleyman'ın şiirlerindeki farklılığı görmek mümkündü.” (s.84, 86)

Fedai, Arif Nihat Asya'nın 1963 yılında şehit olan öğrencisi Süleyman Uluçamgil hakkında yazdığı bir de şiire yer verir:

“Ey yolcu, dönüp şu eğri yoldan soluna
Kardeşleri gör uğrayarak Dağyolu'na
Derlerse: “Süleyman Uluçamgil nerede?”
Dersin ki: “onun, girdi melekler, koluna!” (s.87).

3.4. Edebiyat Coğrafyası Bağlamında Harid Fedai: Kıbrıs ve Lefke Kasabası

Harid Fedai'nin anılarını mekân üzerinden hareketle edebiyat coğrafyası bağlamında değerlendirmek yanlış olmaz. Edebiyat coğrafya ilişkisi ve bu ilişkiyi merkez alan metin incelemelerinde coğrafyanın ‘mekân bilimi’ tanımı ve Braudel'in “toplumun mekânsal incelenmesi veya toplumun mekân aracılığıyla incelenmesi” şeklindeki yaklaşımı yönlendiricidir. Yazarın coğrafi seçimleri ve bir mekânla ilgili izlenimlerini, düşüncelerini, varsa ideolojik yaklaşımlarını yansıtan mekân tasvirleri dikkat alınması gereken özelliklerdir. Zihin haritalarının değerlendirilmesinde cinsiyet ve etnik kökenlerin de rolü göz önünde bulundurulmalıdır. Zira yaşanmış bir coğrafya metne daha iyi yansıtılmakta adeta metnin doğal fonunu oluşturmaktadır.²⁰

Harid Fedai'nin, doğup büyüdüğü ve ömrünü adadığı Kıbrıs adası ve Lefke kasabası onun hayatının bir parçasıdır. O âdeta Kıbrıs ile yatıp, onunla kalkmaktadır. Kimi anı-hatırasında Lefke'yi anlatmayı da ihmal etmez. Kıbrıs ve doğup büyüdüğü Lefke kasabası hakkında belleğinde gizli kalanlar anı-hatıra türünde patlar ve kaleme dökülür. Bunu yazarın hayat coğrafyası bağlamında ele almak mümkündür.

²⁰ Emel Kefeli, “Coğrafya Merkezli Okuma”, *Turkish Studies*, Volume 4/1-I Winter, s.428-429.

Nitekim Harid Fedai doğup, büyüdüğü Lefke kasabası için coğrafyanın önemine de dikkat çeker ve şunları söyler:

“Lefke gibi bir yerde doğmamın edebi kişiliğime muhakkak etkisi vardır. Biliyorsunuz insanların şekillenmesinde çevrenin çok büyük etkisi vardır. Lefke’yi seven bir insan olarak, dünyada birçok güzel şeyler gördüm, ama doğduğum yere bakış açım farklıdır. Lefkeli olmak benim için bir avantajdır şeklinde kabul ediyorum.”²¹

Harid Fedai Lefke’ye olan düşkünlüğünü, “Lefke Sayıklamaları” adlı 68 beyitten oluşan destanı ile taçlandırır. Coğrafya-edebiyat ilişkisi bağlamında düşünüldüğünde coğrafya, edebî eserlere kimi zaman bir yörenin örf ve adetleri, karakteristik özellikleri ve hatta imaj bilimi olarak da girer demek yanlış olmaz. Hemen her edebî türde olduğu gibi Dünya ve Türk edebiyatlarının vazgeçilmez birer parçası olan destanlarda da coğrafik unsurları görmek mümkündür.

Harid Fedai’nin “Lefke Sayıklamaları” Kıbrıs Türk Edebiyatında son dönemlerde kaleme alınan önemli destanlardan bir tanesidir. Fedai 68 beyitten oluşan bu destanın sonunda, her beytin açıklamasını da bize sunar. Fedai bu destanında bize, XX. yüzyıl İngiliz dönemi Lefkesi’ndeki şahıslar, olaylar ve mekânlarla ilgili bilgiler vermektedir. Kıbrıs adasında destan geleneğine uygun bir toplum havası vardır. Fedai, “Lefke Sayıklamaları”nda bu geleneğe bağlı olarak, doğduğu kasaba Lefke’nin kişi ve olaylarını bize tanıtır, anlatır. Fedai’nin destanında coğrafya Lefke’dir. Destan, Doğu Akdeniz coğrafyasının özelliklerini barındırmaktadır. Harid Fedai bu destan ile bize bir nevi Kıbrıs’ın İngiliz dönemindeki Lefke’nin tarihini sunar. Bu destan ayrıca divan edebiyatı formunda kaleme alınmıştır. Destan Şehrengiz geleneğini bize çağrıştırmaktadır. Kaside şeklindedir. Kafiye şeması aa ba ca da şeklindedir.

Fedai bu destanında bize, Lefke’nin örf ve âdetlerini, eğlencelerini, esnafını, yerel, doğal ürünlerini, halkın yaşayışını, dürüstlüğünü, kimi kişilerin meslekleri ve lakapları ile pek güzel bir dille aktarmaktadır. Destanda yer alan Ermeni, Arap, Rum ve İngiliz imajı da dikkat çekicidir:

“Evlerden teker teker toplanırdı takılar

Gelin hanım başına elmastan taç takardı

Fılahti’nin dükkânı akşamcılar dergâhı

Ferhad Lala paydosta türkü söyler çıkardı

Evlerde külhanlar hurma dalı ısıtır

Hamam günü takuyi hep kınalar yakardı

Aşçı Derviş dendi mi yemeğin en güzeli

Kel Saffet’in sözleri nükte nükte çakardı

Topuz Mehmed Efendi elde çanta gramofon

Meyhaneye bir girer, bir de akşam çıkardı

Söyle, Kiracı Derviş çabuk tutsun elini

Kış basar, odun gelmez, ocağı kim yakardı

Masala başlamadan Meyzin Gızı Genabla

Kınalı saçlarına günnasirler takardı

²¹ Elnur Ağayev, “Lefkeli Harid Hocam”, *Güzelim Lefke*, Tipografart Basım Yayın Ltd, Lefkoşa, 2018, s.36-37.

Portakal festivali.. Vali Bey de çağrılı..

Yakın görmek isteyen hurmalara çıkardı

Mehmet Bey Emin Ağa bir taneydi Dama'da

Tek taşla oyun kurar, on beşini takardı

Mersin, hurma, leymonun mevsimiydi

sonbahar

Bahçecinin cebine değme para akardı

Fes başta, el kulakta, başlardı Talha Yeğen

Köroğlu türküsünden sanma kimse bıardı

Raflar boşaldı diye tunmazdı Ermen Baba

Sardığı sigarayı fago ile yakardı” (s.127-128)

4. SONUÇ VE ÖNERİLER

Kıbrıs Türk kültür ve edebiyatının mihenk taşlarından biri olan Harid Fedai yayınladığı kitap ve makaleleri ile şüphesiz Kıbrıs'ın en üretken araştırmacısı olmuştur. Harid Fedai, çocukluk ve gençlik yıllarından başlayarak, eğitim ve meslek hayatı ile savaş yılları içerisinde kendisinin ve Kıbrıs Türk toplumunun çektiği sıkıntıları, bize 2004 yılında çıkardığı *Silik Sayfalar* adlı anı-hatıra kitabı ile aktarır. Harid Fedai'nin beyefendi kişiliğini, vatanı Kıbrıs'ın kültürüne ve edebiyatına olan bağlılığını, onlarca öğrenciyi yetiştirmesini şüphesiz, Gazi Enstitüsü ve İstanbul Üniversitesi'ndeki hocalarına, Türkiye'den Kıbrıs'a gelen Arif Nihat Asya, İbrahim Zeki Burdurlu gibi aydın şahsiyetlerle kurduğu dostluklara bağlamak mümkündür. Hülasa Harid Fedai, yıllarca her türlü zorluğa karşı göğüs germiş, ülkesi Kıbrıs için yılmadan mücadele vermiş, gerçek bir Kıbrıs Türk aydınıdır. Kıbrıs'ta millî kültür ve edebiyatının oluşmasında ve gelişmesinde baş mimar olan Fedai, Kıbrıs Türk edebiyatını âdeta yoktan var eder. Kıbrıs Türk edebiyatının bugün içinde bulunduğu konum, şüphesiz onun verdiği çetin mücadelelerin bir başarısı, meyvesi olarak yorumlanabilir. Hakkı Süha Gezgin'in ifadesi ile Fedai; “*Dalların meyvelerin ağırlığı ile esneyip sarkmış bir ağaçtır.*” Harid Fedai'nin *Silik Sayfalar* (2009) adlı anı-hatıra kitabı Kıbrıs Türk edebiyatında millî kültürün yansıtılması bakımından pek değerlidir. Millî kültürün temel taşları olan bu tarz tarihî-edebî şahsiyetler ve eserleri gelecek nesillere tanıtılmalı, devrin şartları ne olursa olsun genç kuşaklar millî kültür ve edebiyatın gelişimi için teşvik edilmelidir.

KAYNAKÇA

- Ağayev, E. (2018). “Lefkeli Harid Hocam”, *Güzelim Lefke*, Lefkoşa: Tipografart Basım Yayın Ltd.
- Asya, A. N. (1964). *Kıbrıs Rubâileri*, Ankara: Türkiye Millî Talebe Federasyonu.
- Atun, S. (2008). “Kıbrıs Türk Edebiyatı'nda İbrahim Zeki Burdurlu”, *Kıbrıs Türk Kültürü Üzerine Belgeler-Bildiriler 1*, Lefkoşa: Samtay Vakfı Yayınları 31, s.341-358.
- Atun, S. (2011). *Kıbrıs Türk Romanı Örnekleme Tarihi*, Ankara: Mağusa Tarihini Araştırma ve Yazın Vakfı Yayını: 40.
- Burdurlu, İ. Z. (1953). *Lefkoşe*, Lefkoşa: Halkın Sesi Matbaası.
- Burdurlu, İ. Z. (1954). *Minnacık Ada*, Lefkoşa: Halkın Sesi Matbaası.
- Burdurlu, İ. Z. (1959). *Günaydın Yavru Kıbrıs*, Lefkoşa: Halkın Sesi Matbaası.
- Ezilmez, H. (2013). “Namık Kemal'in Öğrencisi Kıbrıslı Hasan Nefî Ve Felâket Adlı Oyunu”, *Kıbatek, Edebiyatta Kıbrıs ve Bahar Sempozyumu*, 20-24 Mart 2013 KKTC, (Haz: Metin Turan-Kafiye Yinanç), Ankara: Başkent Klişe ve Matbaacılık Ltd. Şti., s.107-118.

- Fedai, H. (2002). *Kıbrıs Türk Kültürü Bildiriler I*, Ankara: Özyurt Matbaası.
- Fedai, H. (C.I,1989; C.II-III 1993). *Kıbrıslı Âşık Kenzi Divanı I-II-III*, Lefkoşa: KKTC Mili Eğitim ve Kültür Bakanlığı Yayınları.
- Fedai, H. (2009). *Silik Sayfalar*, (Haz.: Amber Ekel Avcıl), Lefkoşa: Sivil Savunma Teşkilat Başkanlığı Yayımı: 3.
- Fedai, H. (2013). *Handî Dîvânı*, Ankara: Özyurt Matbaası.
- Fedai, H. (2000). *Kıbrıs Müftüsü Hilmi Efendi - Şiirler*, İlaveli 2. baskı, Lefkoşa: Ateş Matbaası.
- Fedai, H ve Azgın, B. (1993). *Kaytaş-zâde Nâzım Efendi Ruh-ı Mecruh - Şiirler*, İstanbul: KKTC Milli Eğitim ve Kültür Bakanlığı Yayınları.
- Gülensoy, T. (2012). “Harid Fedai”, *Türkiye Türkologları ve Türk Diline Emek Verenler 1 (1800-1950: Türkolojinin 150 Yılı)*, Ankara: Akçağ Yayınları.
- Karakartal, O. (2010). *Kıbrıs'ta Türkiye Kültür Adamları ve Eserleri (1873-1974)*, İstanbul: Doğan Egmont Yayıncılık.
- Karakartal, O. (2015). “İttihat ve Terakki'nin Kıbrıs'a Yansıması: Çok Yönlü Bir Jöntürk-Dr. Hafız Cemal (Lokman Hekim)”, *Birinci Dünya Savaşı'nın Yüzüncü Yılında Meşrutiyet'ten Cumhuriyet'e Vatan Savunması*, (Yay. Haz: Koleksiyoncular Derneği), Ankara: Mattek Matbaacılık.
- Kefeli, E. (2009). “Coğrafya Merkezli Okuma”, *Turkish Studies*, Volume 4/1-I Winter, s.423-433. (www.turkishstudies.net), (15.11.2018).
- K.T. Eğitim Vakfı Yayınları, (2012). *Kıbrıs Türk Edebiyatı II*, 6. baskı, İstanbul: Kristal Reklam Matbaacılık.
- Onuş, E. (2012). *Ahmed Tevfik Efendi'nin Tesalya Savaşı ile İlgili Yazıları ve Şiirleri*, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Gazimağusa: Doğu Akdeniz Üniversitesi.
- Onuş, E. (2015). “Kıbrıs'ta Bir Jöntürk: Ahmed Tevfik Efendi ve Şiirlerinde II. Meşrutiyet”, *Turkish Studies*, Volume 10/8, s.1723-1742.
- Onuş, E. (2018). “Geleneksel Hiciv Sanatı ve Harid Fedai”, *III. Uluslararası Kıbatek Kıbrıs Türk Edebiyatı ve Edebiyatçıları Sempozyumu Bildirileri*, (Haz: İsmail Bozkurt, Nihal Ağan Solak ve Hüseyin Ezilmez), Lefkoşa: Kıbrıs Türk Edebiyatı Araştırma ve Tanıtma Projesi Yayını. s.241-253.
- Özarlan, E. (2010). *Şiirden Coğrafyaya Arif Nihat Asya'nın Şiirinde Mekân Endişesi*, İstanbul: Ötüken Neşriyat.
- Tavukçu, O. K. (2013). *Harid Fedai Armağanı*, Rize: Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi Yayınları.
- Ünlü, C. (1984). *Kıbrıs'ta Basın Olayı (1878-1981)*, Ankara: Basın-Yayın Genel Müdürlüğü Yayınları.
- Yalçın, M. (2010). “Harid Fedai”, *Tanzimat'tan Bugüne Edebiyatçılar Ansiklopedisi*, 3. Baskı, C.1, İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- Yaşın, Ö. (1965). *Oğlum Savaş'a Mektuplar - Bir Şahlanışın Destanı*, İstanbul: Çevre Yayınları: 6.
- Yeniasır, M. ve Gökbulut, B. (2017). “Kıbrıs Türk Edebiyatının Gelişmesine Öncülük Etmiş Bir Şair: Arif Nihat Asya”, *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, Yıl 5, S.61, s.92-101.
- Yıldız, S. (2006). *Arif Nihat Asya*, İzmir: Kaynak Yayınları.
- Yıldız, S. (2015). “Arif Nihat Asya ve Bayrak”, *Kümbet Dergisi*, Yıl: 9, S: 35, Ocak-Şubat-Mart, s. 17-23.